

Rudersdal kulturarvsatlas

Kortlægning af værdifulde kulturmiljøer
Rudersdal Kommune og COWI. Juni 2009

Kulturmiljø

Det Gamle Kajerød

Nummer

2

Landskabstype

Det bebyggede land

Tidsepoke

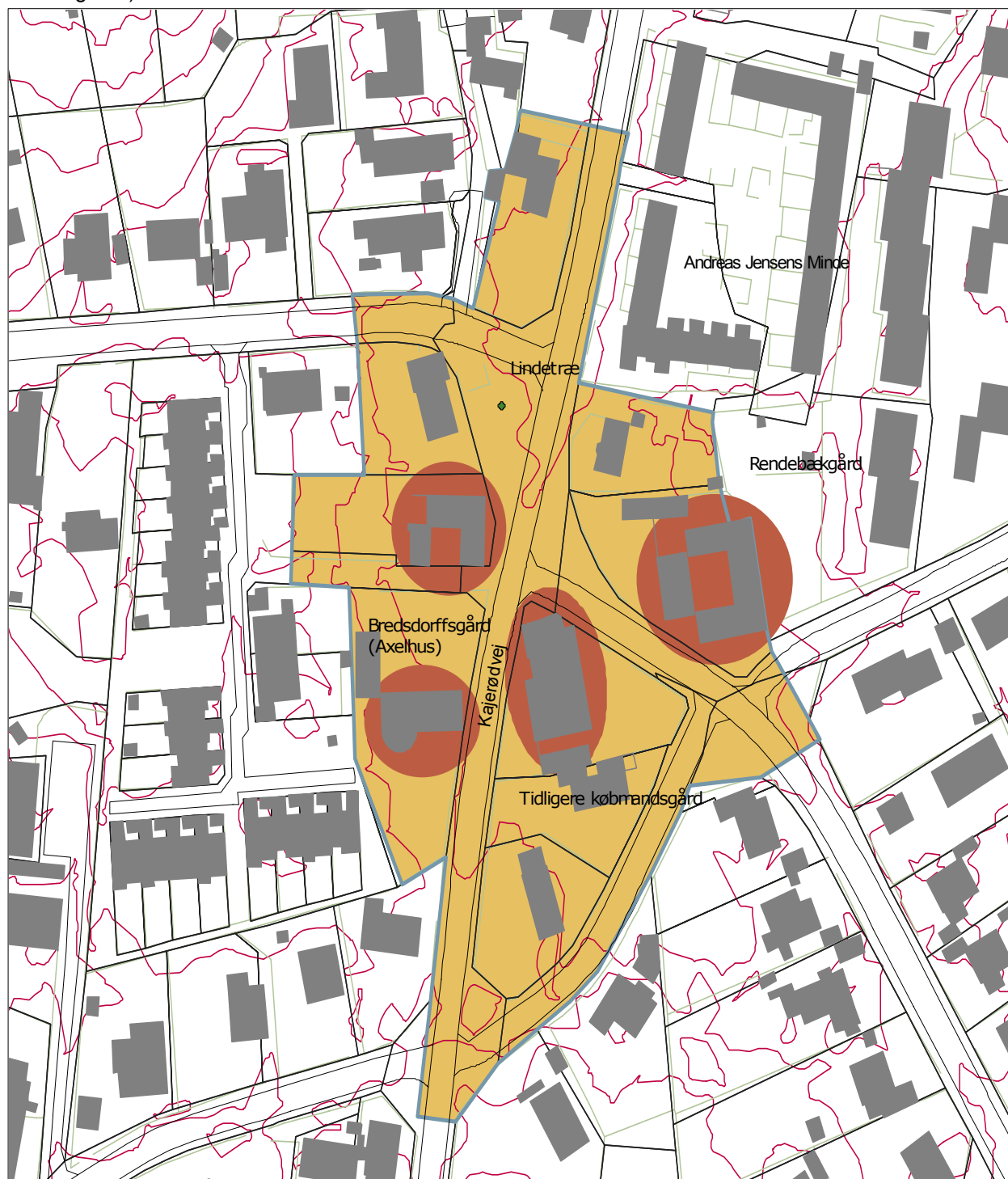
Perioden ca. 1750-1845 ("Udskiftningstid")

Tema

Landbrug og bebyggelse

Emne

Landsbyer

Kulturmiljøets hovedtræk og bærende bevaringsværdier.

Værdifuld udsigt	Bærende bevaringsværdier	Matrikler	Højdekurver
Træ	Værdifulde landskabstræk	Vej	Skov
Trærække, levende hegn o.l.	Værdifuld bebyggelsesflade	Bygninger	Vandløb, grøfter o.l.
Linjeformede værdifulde elementer	Skov - værdifuld	Hegn o.l.	Sø
Sigtelinjer	Dominerende bygninger		
Afgrænsning af kulturmiljøer	Bebyggelsesmønstre		

Kulturmiljøets hovedtræk og bærende bevaringsværdier

I dag opleves Kajerøds centrale del som en overraskende idyl midt i forstaden med velbevarede stråtekte landejendomme. Her er det stadig muligt at opleve lidt af den struktur, som var gældende for perioden før og omkring udskiftningen, idet der fortsat ses landsbyhuse på samme sted. Også hele eller dele af de tidligere gårde ligger på deres gårdtofter og lidt af forten er bevaret.

En velbevaret landsbykerne midt i et forstadsområde er en attraktionsværdi, som kræver en særlig

indsats af såvel offentlige myndigheder, som af brugere og ejere, hvis strukturer, sammenhænge og de enkelte elementer skal bevares.

Bærende bevaringsværdier er den tidligere købmandsgård, Rendebækgård, samt Bredsdorffs gård (Axelhus) og ikke mindst det markante lindetræ på den central plads i byen, der er med til at karakterisere den ældste bydel.

Samlet vurdering og udpegningskriterier mv.

National værdi

Regional værdi

Kommunal/lokal værdi

Unik

Repræsentativ

Egnsspecifik

Fungerende

Autentisk

Hist. kildeværdi

Identitetsværdi

Oplevelsesværdi

Fortællerværdi

Diversitet

Homogenitet

Sammenhæng med naturgrundlag

Afgrænsning

Kun den ældste bykerne indgår i kulturmiljøet. Mod sydøst afgrænser Manenvej. Mod vest afgrænser Trekærvang, bebyggelsen omkring Kajerødgård og længst mod syd Kajerødvej, og mod nord Kajerøds villaområder.

Kontekst

Tilsvarende områder: Sandbjerg, Gøngehuse, Øverød, Gl. Holte Bygade, Trørød, Bistrup, Birkerød, Søllerød, Isterød og Gl. Holte.

Bevaringstilstand

Middel.

Naturgrundlagets hovedtræk

Kajerød ligger naturgeografisk i **Birkerød-området**, der består af et *dødislandskab* med mange afløbsfrie småsøer og lavninger i et småbakked landbrugs- og skovlandskab.

Jordbunden under byen er moræneler.

Landskabets hovedtræk

Billedtekst - Lindetræet der dominerer den centrale forte.

Arealanvendelse og landskabselementer

Centralt i byen står et markant og meget gammelt lindetræ på det område, der tidligere udgjorde forten. På kort fra starten af 1800-tallet ses forten også at rumme et gadekær og ubebyggede områder, hvorom gård og huse lå.

Ud over på en række frodige haver med mange markante løvtræer, som afgrænses af klippede hække er byen ikke kendetegnet ved nogen egentlig landskabskarakter.

Billedtekst - Langs Manenvej ses fint klippede hække. Bag hækkene gemmer der sig endnu frodige haver med markante træer.

Kulturhistoriske hovedtræk

Billedtekst - Historisk kort. Produceret i perioden 1842-1899. KMS

Hovedtræk

Endnu i efterkrigstiden henlå Kajerød som en næsten uspoleret landsby med fem ikke udflyttede gårde i centrum. Bystævne og gadekær var dog forsvundet længe før krigen.

Udskiftningsplanen for Kajerød "var en af de uheldigste, idet Lodderne blev udlagt i smalle trekantede Figurer af indtil $\frac{1}{4}$ Mils Længde. De nåede ligefrem fra Byen til Sjælsø" ... Derfor ønskede byens gårde ikke at flytte ud, men "herpå er der dog i Tidernes Løb raadet Bod ved en stærk Udstykning" (C. Christensen, Hørsholms Historie, 1879).

Landsbyen Kajerød blev udskiftet i 1777. Da ingen af byens seks gårde som nævnt ønskede at udflytte, kom gårdenes jorder følgelig til at stråle ud fra landsbyen mod nord i stadig bredere markstykker, der tilmed blev oversavet af Kongevejen. Godt 1.200 m i længden og næppe over 100 m i bredden. Byens gårde og småhuse lå i en cirkel omkring landsbyforten med bystævnet og gadekæret. Nord for lå en sammenbygget dobbeltgård,

der senere kom til at bære navnene Kajerødgård og Bredsdorffs gård (Axelhus), samt gården matr. nr 5. På gadekærets sydside lå tre gårde: Sydligst ved Kajerødgade: Grøndal og Rendebækgård og endelig Minchegården. Gårdsnavnene hidrører fra 1800-tallet eller senere. Købmandsgården, der i dag rummer en dyreklinik, er både en køn 1700-tals bygning og rummer levn af en af byens ældste ejendomme, men er som sådan en repræsentant for det jordløse Kajerød.

Kirkestien til Birkerød blev senere til Johan Mantziusvej. Skolestien var der også. Den løber i dag gennem parcelhuskvarteret, parallelt med jernbanen - men ellers var alt ved det gamle i 1940'erne. Men sådan skulle det ikke blive ved. Inden halvtredserne var blevet til tresserne var Kajerød vokset sammen med Birkerød, og gårdene i byen enten nedrevet eller opløst som landbrugsbedrifter.

Nedbrydningen af det gamle landsbysamfund i det centrale Kajerød blev indledt i 1952, da legatet "Andreas Jensens Minde" afholdt licitation over et

projekt med aldersrenteboliger på Minchegårdens plads ved Kajerødvej. Andreas Jensen var Minchegårdens sidste jordbruger. Han havde ved en testamentarisk bestemmelse overladt sin formue til "et Legat med Boliger for Ældre, der havde Tilknytning til hans Fødeby". I februar 1954 blev de ti lejligheder taget i brug i den nyopførte bygning ved Kajerødvej tæt op ad gårdens hovedbygning.

Nostalgi var ikke noget der plagede 1950'ernes vækstsamfund, hvor landbrugets bygninger for-

svandt i et hidtil uhørt tempo. Bl.a. blev Minchegårdens bygninger endeligt nedrevet i slutningen af tresserne for at give plads til anden etape af legatets ældreboliger, der stod færdige i 1969.

I dag opleves det centrale Kajerød som en overraskende idyl – eller oase – midt i forstaden med fine stråtede gamle landejendomme, hvor først og fremmest købmandsgården (nu dyreklinik) og Bredsdorffs gård (Axelhus) med områdets måske ældste 1600-tals længe, må fremhæves.

Billedtekst - Den gamle, velbevarede 1600-talslænge ved Bredsdorffs gård (Axelhus).

Billedtekst - Enkelte steder i Kajerød fornemmes landsbysystemningen fortsat.

Arkitektoniske hovedtræk

*Billedtekst - Bevaringsværdige arkitektoniske sammenhænge. Den højrøde farve angiver **Dominerende bygninger**. Den lyserøde angiver **Bebyggelsesmønster**. De blå vinkler og pile angiver **Udsigt og Sigtelinjer**.*

Hovedtræk

Bebyggelsen i Kajerød består af enkelte bevarede landsbyhuse eller dele af gårde, hovedparten hvidkalkede og stråtakte, og en enkelt bevaret gård, Rendebækgård. Fra bestemte vinkler samler bebyggelsen sig til et samlet billede, hvor man har oplevelse af landsbybebyggelse. Det gælder særligt når man i den nordlige del af området ser mod syd ad Kajerødvej, eller når man fra Johan Mantzius Vej ser mod Rendebækgård.

Krydset mellem Kajerødgade og Kajerødvej danner en plads, der opleves som landsbyens centrum.

Vejstrukturen i byen er gennem tiden blevet ændret. Således er Kajerødvejs forløb gennem byen fra syd reelt et nyere gadegennembrud. Den centrale plads er i sin nuværende form i store træk opstået ved denne nye vejføring, og har ikke tidligere haft samme udformning, selvom området også tidligere var byens forte.

Elementer i bebyggelsen

Bredsdorffsgård (Axelhus) og Rendebækgård er de eneste fuldt bevarede gårde i landsbyen. Rendebækgård er ikke den ældre stråtakte type, idet bygningerne er fornyet i slutningen af 1800-tallet.

Billedtekst - Den tidligere købmandsgård, som i 2009 rummer en dyreklinik..

Billedtekst - Stuehuset ved Bredsdorffs gård er et fint og velbevaret eksempel på det fuldmurede byggeri, der tidligt blev almindeligt i kommunen.

Billedtekst - Stuehus i landsbykernen i enkel historicisme

*Billedtekst - Rendebækgård
befinder sig i sigtelinjen fra Jo-
han Mantziusvej.*

Sårbarhed og anbefalinger

Sårbarhed

De resterende huse i byen er generelt velbevarede, men der er også eksempler på overdrevne og utilpassede tilbygninger. Byens vejstruktur er væsentligt ændret i forhold til dengang den var landsby. Alligevel har byen bevaret store dele af den struktur, som fremgår af kort fra 1800-tallet.

Bymiljøet er sårbart over for ombygninger af de ældste gårde og huse uden hensyn til bygningernes arkitektur og kulturhistorie, eller for nedrivninger af de ældste landsbybygninger med efterfølgende opførelse af arkitektonisk "fremmede" hus typer.

Anbefalinger

Det anbefales at nedtone forstadspræget inden for kulturmiljøafgrænsningen ved bl.a. at genskabe en åben plads rundt om lindetræet med græs eller grus for at understrege bydelens landsbykarakter fra udskiftningstiden.

Det anbefales, at der udarbejdes en lokalplan for den resterende del af landsbyen med bevaringsbestemmelser. Lokalplanen bør sikre, at landsbyens helhed bevares, at der ikke foretages yderligere udstykninger, der påvirker de resterende strukturer fra 1800-tallet i landsbyen, og at den grønne landsbykarakter fastholdes.

De tilbageværende bevaringsværdige gårde og huse bør sikres, så de vedligeholdes og istandsættes med teknikker og materialer, der understøtter de enkelte bygningers bevaringsværdier. Ved evt. nybyggeri bør der vælges materialer og farver, der er i overensstemmelse med den traditionelle lokale byggeskik. Der bør derfor udarbejdes en vejledning for vedligeholdelse af huse og omgivelser.

Borgere, museet, bevaringsforeninger m.fl. inddrages i arbejdet med at sikre kulturmiljøet og gøre dette til et aktiv for byen.